

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת שופטים הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון רפג), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מלויבאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ואף עברו עריכה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת כתיבה וחתימה טובה
מכון אור החסידות

קובץ זה יוצא לאור לזכות האחים

הרה"ח הרה"ת **ישראל אפרים מנשה** שי'

והרה"ח הרה"ת **יוסף משה** שי'

וכל בני משפחתם שיחיו

זאיאנץ

להצלחה רבה ומופלגה בגשמיות וברוחניות

יוצא לאור על ידי

מכון אור החסידות

United States

ארץ הקודש

1469 President st.

ת.ד. 2033

Brooklyn, NY 11213

כפר חב"ד 60840

oh@chasidus.net

טלפון: 03-738-3734

718-534-8673

הפצה: 03-960-4832

נדפס באדיבות

The Print House

538 Johnson Ave. Brooklyn, NY 11237

718-628-6700

תוכן העניינים

מקרא אני דורש ה
הירא מעבירות שבידו – יבאר הכרחו של ר' יוסי הגלילי לפרש "הירא ורך הלבב" –
"מעבירות שבידו", דאם הוא כמשמעו שירא מקשרי המלחמה הו"ל לכתוב להקדימו
לבונה בית וכו', שהרי החשש אצלו הוא גדול יותר – "ולא ימס את לבב אחיו";
ועפ"ז יבאר מ"ש רש"י שכל חזרת ג' הראשונים הוא בשביל "הירא ורך הלבב".
(ע"פ לקוטי שיחות ח"ט ע' 121 ואילך)

פנינים – עיונים וביאורים קצרים ט
יינה של תורה י
"המלך הוא לב כל קהל ישראל": מלך ונשיא – מוח ולב
תואר "מלך" ו"נשיא" בלשון תורה ובלשון חכמים / החילוק בין ה"מוח" וה"לב" /
המלך תפקידו לשרת את העם וזולת זה אין לו שום ענין לעצמו / מעלת משה רבינו
ומשיח צדקנו / "ראש הדור הוא ככל הדור".
(ע"פ לקו"ש ח"ט ע' 165 ואילך)

פנינים – דרוש ואגדה טז
חרושי סוגיות יז
במה ונבואה בזמן הזה – מביא קושיית התפא"י במה שמצינו דיני במה בש"ס אף
שאין שייך כלל לעולם, ומקשה על תירוצו. מבאר זה בראיות מהסוגיא ביבמות,
דשייך הקרבת במה ע"י הוראת נביא, ומוכיח דאף בזה"ז לא בטל דין נבואה ורק
שאינו בא בפועל, ועפ"ז מיישב דדיני במה נשנו כיון דשייך שיהי' בזה"ז ע"י נביא.
(ע"פ לקוטי שיחות חלק יד עמ' 70 ואילך)

תורת חיים כד
מכתבי קודש מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אודות הציווי
עבדו את ה' בשמחה ודרכי העבודה בזה.

דרכי החסידות כז
שיחת קודש מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ובה
תיאור משבעת ימי המשתה של אביו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע.

מקרא אני דורש

הירא מעבירות שבידו

יבאר הכרחו של ר' יוסי הגלילי לפרש "הירא ורך הלבב" – "מעבירות שבידו", דאם הוא כמשמעו שירא מקשרי המלחמה הו"ל לכתוב להקדימו לבונה בית וכו', שהרי החשש אצלו הוא גדול יותר – "ולא ימס את לבב אחיו"; ועפ"ז יבאר מ"ש רש"י שכל חזרת ג' הראשונים הוא בשביל "הירא ורך הלבב"

א. "ודברו השוטרים אל העם לאמר, מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו, ילך וישוב לביתו, פן ימות במלחמה, ואיש אחר יחנכנו. ומי האיש אשר נטע כרם ולא חללו, ילך וישוב לביתו, פן ימות במלחמה ואיש אחר יחללנו. ומי האיש אשר ארש אשה ולא לקחה, ילך וישוב לביתו, פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה. ויספו השוטרים לדבר אל העם, ואמרו, מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישוב לביתו וגו'" (פרשתנו כ, ה"ח).

ובפירוש רש"י מעתיק את התיבות "הירא ורך הלבב", ומפרש:

"רבי עקיבא אומר: כמשמעו, שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה".

ולאחר מכן מוסיף פירוש שני:

"רבי יוסי הגלילי אומר: הירא מעבירות שבידו; ולכך תלתה לו תורה לחזור על בית וכרם ואשה, לכסות על החוזרים בשביל עבירות שבידם, שלא יבינו שהם בעלי עבירה. והרואהו חוזר אומר שמא בנה בית, או נטע כרם, או ארש אשה".

ושוב חוזר רש"י ומפרש את מה שכתוב לגבי בונה בית, נוטע כרם ומארש אשה – "פן ימות במלחמה", וז"ל:

"ישוב פן ימות, שאם לא ישמע לדברי הכהן כדאי הוא שימות".

ובביאור הטעם שמפרש רש"י את התיבות "פן ימות במלחמה" – רק לאחר שפירש את ענין "הירא ורך הלבב" שכתוב לאחר זה (וכן הוא בדפוס ראשון ועוד), ביארו מפרשים (ראה גור אריה. שפתי חכמים. משכיל לדוד. ועוד) :

לדעת רבי עקיבא, שמפרש "הירא ורך הלבב" כמשמעו, אין צורך בפירוש מיוחד על מ"ש "פן ימות במלחמה", כי הפירוש כפשוטו:

"יש לחוש שימות במלחמה . . לפי שמלחמה היא מקום סכנה, ושמא לא יעשו לו נס, והתורה חסתה עליו מפני עגמת נפש" (ל' הנחלת יעקב);

אולם מדעת רבי יוסי הגלילי, שמפרש "הירא ורך הלבב" על מי שהוא "ירא מעבירות שבידו" – מוכח שלא ס"ל הטעם ש"התורה חסתה עליו מפני עגמת נפש". ולכן אומר רבי יוסי הגלילי, שכל הטעם לחזרת בונה בית, נוטע כרם ומארש אשה, הוא רק כדי "לכסות על החוזרים בשביל עבירות שבידם", שלא יתביישו. כלומר: הם לא חוזרים בשביל עצמם (כדעת רבי עקיבא), אלא מטעם צדדי – בשביל לכסות על זה הירא מעבירות שבידו.

[ולכן צותה תורה שגם אלו יחזרו . . כדי שהעולם לא ידעו אם החוזרים הם מחמת עבירות שבידם או שהם אחד מהשלוש החוזרים אפילו בלא עבירות, מפני עגמת נפש; אבל באמת אין כוונת התורה מפני עגמת נפש, אלא שהעולם יסברו כך] – ל' הנחלת יעקב].

ומעתה, לאחר שנתבאר כי לדעת רבי יוסי הגלילי אין התורה חוששת לחייהם של הבונה בית, נוטע כרם ומארש אשה, אלא כל חזרתם היא מטעם צדדי – קשה לשון הכתוב "פן ימות במלחמה"?

וע"ז ממשיך רש"י ומפרש, שאף שמלכתחילה לא חששנו למיתתם, הרי עתה שנצטוו "ילך וישוב לביתו" – אף שכל הטעם לזה הוא כדי לכסות על עוברי עבירה, סוף סוף הרי בפועל נצטוו בזה – ולזה חוששים אנו עתה "שאם לא ישמע לדברי כהן כדאי הוא שימות".

ב. העולה מכ"ז, שלדעת רבי עקיבא מתפרשת חזרתם של הבונה, הנוטע והמארש, פשוטה כמשמעה – "פן ימותו במלחמה", ויש בדבר משום עגמת נפש (ולכן חסה התורה עליהם יותר משאר היוצאים למלחמה); אולם לרבי יוסי הגלילי אין טעם זה של "עגמת נפש", ולכן מפרש שבעצם לא היו צריכים לחזור מהמלחמה, אלא כל חזרתם היא מסיבה צדדית בלבד.

ויש להבין – ב"פשוטו של מקרא": מהיכן למד רבי יוסי הגלילי לשלול את הטעם של "עגמת נפש", שלפיו מובן החשש "פן ימות במלחמה" כמשמעו?

לקראת שבת

ז

ובמפרשי רש"י למדו (ראה רא"ם. גור אריה. ועוד), שלדעת רבי יוסי הגלילי, מי שאין בידו עבירות – אין טעם שיחשוש מפני מיתה במלחמה, כי בוודאי לא ימות. וזהו שמפרש רבי יוסי הגלילי, שדוקא מי שהוא "ירא מעבירות שבידו", הוא שצריך לפחד מפני המלחמה; אבל הבונה, הנוטע והמארש, אין להם מה לחשוש כיון שאין בידם עבירות, ולכן בהכרח לומר שכל חזרתם היא לא בשביל עצמם, אלא רק כדי "לכסות" על בעלי עבירה.

אבל לכאורה, סברא זו אינה מתאימה כלל בדרך הפשט; שהרי כבר מצינו אצל יעקב אבינו, שחשש ביותר וביותר לחייו של בנימין בנו – "פן יקראנו אסון", ופירש רש"י שם שסיבת חששו היתה מפני ש"השטן מקטרג בשעת הסכנה" (מקץ מב, ד; ויגש מד, כט).

ואם שם חשש יעקב לחיי בנימין – על אחת כמה וכמה כאשר מדובר על מלחמה, שהיא בוודאי "שעת הסכנה" (וכמפורש גם ברש"י פ' תצא (כג, י), שמביא בענין יציאה למלחמה את זה "שהשטן מקטרג בשעת הסכנה"), ובוודאי שיש מקום לחשוש "פן ימות במלחמה" [ובפרט שהרי "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז, כ)]!

[ואף שהובטחו "כי ה' אלוהיכם ההולך עמכם.. להושיע אתכם", הרי:

(א) אפשר שזהו בנוגע להכלל, ולא בנוגע ליחידים. וראה רמב"ן על אתר (פסוק ד): "כדרך הארץ בכל המלחמות ימותו אנשים גם מכת הנוצחים".

(ב) אפילו את"ל שההבטחה היא גם בנוגע ליחידים, הרי סו"ס בכל אחד יש החשש "שמא יגרום החטא", כפי שמוכח מזה שאפילו יעקב אבינו חשש לזה (פרש"י וישלח לב, יא).]

ומעתה הדרא קושיא לדוכתא – למה ממאן רבי יוסי הגלילי לפרש את החשש "פן ימות במלחמה" פשוטו כמשמעו, שהתורה חסה על הבונה, הנוטע והמארש מפני "עגמת נפש"?

ג. ונ"ל (וראה גם במדור זה אשתקד, עיי"ש), שיסודו של רבי יוסי הגלילי הוא מסדר הכתובים:

הנה הכתוב מקדים את ההכרזה על הבונה, הנוטע והמארש לפני ההכרזה על "הירא ורך הלבב".

ולכאורה הדבר קשה:

החשש "פן ימות במלחמה", שבגללו מחזירים את הבונה, הנוטע והמארש, הוא ענין פרטי שלהם, שחסה התורה עליהם מפני עגמת נפש – אבל אין זה פוגע בכללות מהלך המלחמה;

אבל כאשר "הירא ורך הלבב" יוצא אל המלחמה, הוא מעמיד בסכנה את שאר אנשי החיל ואת כללות מהלך המלחמה, וכפי שהכתוב אומר: "ולא ימס את לבב אחיו כלבבו".

לקראת שבת

אם כן, קודם כל היו צריכים להכריז על חזרתו של "הירא ורך הלבב", שהיא עיקרית ביותר, ורק אחר כך את ההכרזות על הבונה, הנוטע והמארש!

יתירה מזו: אפילו כדי "לכסות" על החוזר בגלל עבירות שבידו – שזהו הטעם שמקדימים הכרזה אחרת, כי אם היתה זו ההכרזה הראשונה היה ניכר מיד על בעלי עבירה שמכינים עצמם לחזור, ודוקא כאשר קדמה הכרזה אחרת אז "לא יבינו שהם בעלי עבירה" – די ומספיק בהכרזה אחת קודם ל"מי האיש הירא ורך הלבב", ורק אחר כך יכריזו על שתי ההכרזות הנותרות!

מזה מוכיח רבי יוסי הגלילי, שכל הטעם לחזרתם של הבונה, הנוטע והמארש, הוא לא בשביל עצמם (בגלל עגמת נפש וכיו"ב), אלא אך ורק בשביל "הירא מעבירות שבידו", כדי שלא יתבייש; וזהו הטעם שההכרזה עליהם קודמת ל"מי האיש הירא ורך הלבב", כי כל החזרה שלהם היא רק בשביל למנוע הבושה שתהיה לזה החוזר בגלל עבירות שבידו, ש"הרואהו חוזר אומר שמא בנה בית או נטע כרם או ארש אשה" – ולצורך זה מכריזים עליהם לפני כן (כי גם אם בפועל היו בעלי עבירה חוזרים אחרי שאר ההכרזות, הרי מיד כשמכריזים "מי האיש הירא וגו'" היה ניכר בפניהם של בעלי עבירה שמתכווננים לחזור).

[ואין להקשות, דאם כן די שרק אחד משלושה אלה יחזור – דאינו, שהרי הטעם של כל שלשה אלו אחד הוא, "דבר של עגמת נפש הוא זה", ולכן אין לחלק בנוגע לדינם;

אבל בנוגע להכרזה עליהם היה אפשר לחלק, ולהכריז הכרזה אחת קודם ל"מי האיש הירא ורך הלבב" ושתי הכרזות לאחר מכן (ובפרט שמכריזים על כל אחד בפני עצמו) – ומזה שמכריזים כל שלושת ההכרזות קודם ל"מי האיש הירא", מובן שכל הכוונה בחזרתם היא רק בשביל "לכסות" על "הירא מעבירות שבידו"].

איסור ישיבה במצרים בזה"ז

לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד
מותר לשכון בכל העולם חוץ מארץ
מצרים כו' שנאמר לא תוסיפון
(יז, טז. רמב"ם הל' מלכים ה, ז)

בטעם האיסור פי' הרמב"ם בסהמ"צ
(מל"ת מ"ו) "כדי שלא נלמד כפירתם ושלא
ננהג כמנהגיהם המגנים לדעת התורה".

ולפי טעם זה, הרי לאחר ש"עלה סנחריב
מלך אשור בלבל כל האומות ועירבם זה בזה
והגלה אותם ממקומם, ואלו המצרים שבארץ
מצרים עתה אנשים אחרים הם" (הל' אסורי ביאה
יב, כה), אין עוד מקום לאיסור הישיבה בארץ
מצרים, שהרי אין חשש שנלמד ממעשיהם כיון
שאין הם אותם המצריים שהיו שם בתחילה.

אבל ברמב"ם לא מצינו שיחלק ויפסוק
שבזמן הזה מותר לגור בארמ"צ, ומשמעות
דבריו נראה שסובר שהאיסור חל גם בזמן הזה,
וטעמא בעי (ראה בברכי יוסף אה"ע ס"ד. ועוד) ?

וי"ל בביאור הדבר, דהנה בנוגע להיתר גר
מצרי לבוא בקהל בזה"ז, כתב הלבוש (אה"ע
ס"ד סק"י) "ואע"ג דבודאי מיעוטם נשארו
במקומותם, והוי לי' קבוע וכל קבוע כמחצא
על מחצא דמי, מ"מ אותו שמתגיר ה"ה פורש
מהם וכל דפריש מרובא קפריש ומותרים מיד"

ונמצא שההיתר למצרי לבוא בקהל אף
שיש מיעוט מצרים שנשארו גם לאחר סנחריב,
הוא מדין "כל דפריש מרובא פריש".

ולפי זה י"ל בנדוד, שהאיסור לדור
במצרים בזה"ז הוא מחמת אותם מצרים
שנשארו במקומותם. ואף שהם מיעוט, הרי
לגבי הבא לגור אצלם הם "קבוע", ו"כל קבוע
כמחצא ע"מ דמי" ואינם בטלים ברוב שאינם
מצריים.

(להשקו"ט בכ"ז ראה לקו"ש חיי"ט ע"י 171 ואילך)

עבודת השוטרים

שופטים ושוטרים תתן לך
שוטרים – הרודין את העם אחר מצוותם
שמכין וכופתין במקל וברצועה עד שיקבל
עליו את דין השופט
(טז, יח ופרש"י)

כל מוני המצוות מנו את מינוי השופטים
והשוטרים כמצוה אחת. והקשו אחרונים ע"ז
(ביאור הרי"ף פ' פ'עלאל לסהמ"צ לרס"ג פרשיות ס"פ א'.
ועוד) אמאי לא מנאום לב' מצוות, שהרי הם שני
מעשים נפרדים, ובארו בזה באופנים שונים.

וי"ל, שמדיוק לשון רש"י בפירושו כאן
יתבאר הענין בפשטות.

דהנה לעיל עה"פ (א, טו) "ואקח גר' ושוטרים
לשבטיכם" פירש"י: "אלו הכופתין והמכין
ברצועה על פי הדיינין", שתפקיד השוטרים אז
הי' לקיים את פסק הדיינים ולבצע את עונשם,
להלקות את החייב מלקות וכיו"ב.

אבל בציווי התורה על מינוי השוטרים
פירש שעבודתם היא "מכין וכופתין במקל
וברצועה עד שיקבל עליו את דין השופט",
והיינו להביא לידי כך שהעם יקבלו ע"ע
לקיים את דיני השופטים, אבל אין להם
שייכות לביצוע גזר הדין עצמו.

והנה, אם הי' ענין השוטרים לקיים את גזר
הדין, הי' נמצא שענין המשפט בתורה נחלק
לשני ציוויים: פסיקת הדין ע"י השופטים,
וביצועו ע"י השוטרים.

אבל כיון שכל עבודת השוטרים היא,
כאמור, לסייע בפעולת השופטים, א"כ מובן
שאין מינויים של השוטרים נחשב למצוה
בפ"ע, ונכלל במצוות מינוי שופטים (ראה
סהמ"צ להרמב"ם שרש יב).

(עיון לקו"ש חיי"ט ע"י 98)

יינה של תורה

"המלך הוא לב כל קהל ישראל": מלך ונשיא – מוח ולב

תואר "מלך" ו"נשיא" בלשון תורה ובלשון חכמים / החילוק בין ה"מוח" וה"לב" / המלך תפקידו לשרת את העם וזולת זה אין לו שום ענין לעצמו / מעלת משה רבינו ומשיח צדקנו / "ראש הדור" הוא ככל הדור

כתב הרמב"ם בנוגע למצוות התלויות במלך¹: "שלווה הוא לב כל קהל ישראל". ובאמת הדברים מבוארים בהרבה מקומות, וכמו בתנחומא²: "שראש הדור הוא כל הדור" (וברש"י עה"ת³ עפ"ז: "שנשיא הדור הוא ככל הדור, כי הנשיא הוא הכל"). ובתשובות הרשב"א⁴: "המלך כצבור שהצבור וכל ישראל תלויין בו".

אמנם כד דייקת, יש להקשות בדברי הרמב"ם מדוע נקט את "לבו" דוקא⁵. דלכאורה שפיר הו"ל לתפוס "ראש" (כבתנחומא) או מוח – באשר דבר מלך שלטון, ו"כל ישראל

1. הל' מלכים פ"ג ה"ו.

2. חוקת כג. במדב"ר פי"ט, כח.

3. שם.

4. ח"א סי' קמח. וראה אגרת הקודש (שבסוף התניא) ריש סי' כט – מהאריז"ל ס' הגלגולים פ"ד. משנת-חסידים מס' חיוב הנשמות רפ"ב. ועוד: אשר עבור מצוות התלויות במלך, אין צריך לבוא בגלגול לקיימן, כי המלך מוציא את כולם, עיי"ש.

5. בפשטות אין כוונת הרמב"ם לדמות את המלך ללב כל קהל ישראל, כי-אם "שלווה הוא לב כל קהל

תלויין בו" כמוח המנהיג את כל האיברים, ולא רק כלב, שאף שהוא איבר עיקרי, מ"מ אינו המנהיג העיקרי בגוף האדם כהמות. דהלא זהו עיקר עניינו של מלך "אשר יוציאם ואשר יביאם" – הנהגת העם !

והנה בלשון תורה מצינו שם ותואר נוסף למלך, והוא כלשון הכתוב⁶ "אשר נשיא יחטא", ופירשו בספרא⁷ ובמשנה⁸ "איזהו נשיא – זה מלך . . . שאין על גביו אלא ה' אלוקיו". וכמו"כ בנבואת יחזקאל⁹ אודות המלך המשיח נקרא הוא "נשיא". ואעפ"כ, לשון "מלך" גבוה יותר מלשון "נשיא" – ש"נשיא" יכול להתפרש גם כנשיא שבט וכיו"ב, ו"מלך" הוא "שאיין על גביו אלא ה'א".

ואמנם, אודות התואר "נשיא" מצינו ברש"י (הנ"ל) "שנשיא הדור הוא ככל הדור" שהוא נלקח מהתנחומא "שראש הדור הוא כל הדור". והיינו: שהתואר "נשיא" קשור עם עניין ה"ראש". ואודות ה"מלך" כתב הרמב"ם ש"הוא לב כל קהל ישראל". ולכאורה איפכא מסתברא: "נשיא" שהוא תואר נמוך יותר – מתאים עם ענין הלב, ואילו "מלך" שהוא תואר נעלה יותר, מתאים עם ענין הראש והמות ?

משמעות החילוק בין תואר "מלך" ותואר "נשיא" – בלשון חכמים:

ב"מלך" בלשון חכמים הכוונה כבלשון תורה. ואילו "נשיא" הוא בעיקר "נשיא הסנהדרין", ועכ"פ – נשיא בעניינים רוחניים. וכלשון המשנה בכ"מ¹⁰: "נשיא ואב בי"ד", ובגמרא¹¹ – "הלל שקורין אותך נשיא ישראל", "הלל ושמעון כו' נהגו נשיאותן בפני הבית מאה שנה", אע"פ שבאותה שעה היו לישראל מלכים, ומהם מלכים כשרים, ודיני מלך עליהם¹².

ישראל – שלכן "על הסרת לבו (דמלך) הקפידה תורה" (רמב"ם שם).

אבל מזה ש"הקפידה תורה" בעיקר בנוגע ללבו של מלך (משום "שלבו הוא לב כל קהל ישראל"), מובן, שעקר שייכות המלך לכל קהל ישראל הוא בענין הלב. וראה גם בחיי ריש פרשת בשלח. אברבנאל פרשתנו בפרשת המלך ד"ה ההקדמה האחת (בשם הפלסופים). – ובספר יצירה (פ"ו מ"ה): לב בנפש כמלך במלחמה. וראה ע"ד הקבלה – תורת לוי-יצחק עמ' רי.

6. ויקרא ד, כב.

7. על אתר.

8. הוריות י, א. וראה שם יא, ריש ע"ב.

9. לז, כה (כפשטות הכתוב. אבל ראה סנהדרין צח, סע"ב וברש"י שם). מח, כא (ע"פ ב"ב קכב, א וברשב"ם שם (אבל ראה מהרש"א שם במהדו"ב). רדב"ז להל' מלכים פ"ד ה"ח).

10. חגיגה פ"ב מ"ב. ועוד.

11. שבת לא, א. שם טו, א.

12. מתחיל מזרובבל, מלכי חשמונאי (ראה רמב"ן ויחי מט, י) ואגריפס (סוטה מא, א).

לקראת שבת

ומכאן גם חילוק עיקרי בדין¹³: "נשיא שמחל על כבודו כבודו מחול, מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול".

ומסתבר שע"ד החילוק בלשון חכמים בין "נשיא" ל"מלך" כ"ה גם בלשון תורה, אשר נשיא ומלך מורים על שני תפקידים ותכונות במלך. שענין ה"מלך" שבמלך קשור בעניין הנהגתו את העם בגשמיות, וה"נשיא" – ברוחניות.

להבין זאת נאריך מעט בחילוק בין ה"נשיא" וה"מלך" בלשון חכמים:

א. מלך עניינו "לעשות משפט ומלחמות"¹⁴, או בלשון הכתוב "אשר יוציאם ואשר יביאם", אבל לא הוראת תורה¹⁵. מלכי ישראל אינן דנים¹⁶, ואפילו מלכי בית דוד שדנים את העם – "אין מושיבין אותם בסנהדרין"¹⁷.

משא"כ נשיא "שקורין אותו החכמים", אדרבה: עיקר עניינו הוא מה שהוא ראש הסנהדרין. ובלשון הרמב"ם¹⁸ – "הגדול בחכמה שבכולן, מושיבין אותו ראש עליהן והוא ראש הישיבה והוא שקורין אותו החכמים נשיא בכל מקום, והוא העומד תחת משה רבינו"; שהסנהדרין היא (כל' הרמב"ם¹⁹) "עמודי ההוראה ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל".

ב. העם חייב לספק למלך את כל ענייניו ולמלא כל רצונותיו. וכאריכות הלשון ברמב"ם²⁰ "ולוקח מן העם הגיבורים כו' ועושה מן החיל למרכבתו כו' לרוץ לפניו כו' לוקח מן בעלי האומניות כו' ולוקח השדות כו' ויש לו מעשר מן הזרעים כו'";

משא"כ בנשיא, אע"פ שככל פרנס על הציבור – הוא מקבל משכורתו מן הציבור, אך ה"ז כפרנסה בלבד, ואין שום חיוב ושיעבוד אחר כלפיו.

ובאם נחקור בעומק הדברים, נראה בגדר המלך דבר והיפוכו:

13. קידושין לב, ב. רמב"ם הל' ת"ת פ"ו ה"ו. שם הל' מלכים פ"ב ה"ג.

14. רמב"ם הל' מלכים ספ"ד. ע"פ ש"א ח, כ. וראה שם, ה.

15. ו"לעשות משפט" אין הכוונה כ"כ בדרישה וחקור דין, אלא עשיית המשפט – היינו להביא לידי פועל את פס"ד התורה ע"פ הכרעת הבי"ד. או העונשים המסורים למלך "כפי מה שהשעה צריכה" (הל' מלכים ספ"ג).

16. סנהדרין רפ"ב. רמב"ם הל' סנהדרין פ"ב ה"ה. הל' מלכים פ"ג ה"ז.

17. סנהדרין יח, ב. רמב"ם שם ה"ד-ה.

18. הל' סנהדרין פ"א ה"ג.

19. ריש הל' ממרים.

20. הל' מלכים פ"ד – ראה שם באורך.

לקראת שבת

יג

מצד אחד תוקפו וכוחו רב ביותר – עד אשר יכול לקחת כל אשר לבו חפץ מישראל, והיחס בינו לכלל ישראל הוא ע"ד "מה שקנה עבד קנה רבו". ומהצד השני: כל קנין הנקנה לאדם מישראל ה"ז ע"י עשייתו ועבודתו ("וברכך ה"א בכל אשר תעשה"²¹), ואפילו פרנס על הציבור מקבל שכר מן הציבור על עשייתו ועבודתו. משא"כ המלך – שהוא רק בבחינת "מקבל" מן העם, ולא שהוא "משפיע" להם את הפרנסה.

והיא הנותנת: כיון שכל עניינו של המלך הוא "אשר יוציאם ואשר יביאם" – להיות "עבד לעם הזה", לכן את כל אשר לו הוא מקבל מן העם.

ובזאת יובן היטב הדמיון דמלך ל"לב":

מהחילוקים שבין המוח והלב:

א. עבודת הלב להחיות את הגוף ה"ה בתמידיות, ובתנועה רצופה של דפיקו דליבא ברצוא ושוב; משא"כ במוח שבו אין שום תנועה – מן המוח מגעת החיות לכל אברי הגוף, אבל הוא עצמו עומד במנוחה.

ב. הלב הוא האיבר הכי חלש באיברי האדם, וכמאמר הזה"ק²² "לבא איהו רכיך וחליש".

ושני תכונות אלו תלויות זב"ז: כל עניינו של הלב הוא אך לתת את חיות האיברים, ומלבד זאת אין בו שום דבר. ומשום כן: (א) ה"ה עסוק ועמל בתנועה רצופה להחיות; ו(ב) הוא האיבר הכי חלש בגוף – כי כל מציאותו היא לשרת לשאר האיברים.

משא"כ המוח הוא נבדל ומעולה מכל איברי הגוף, דאף שהוא המקור לחיות הגוף אך ה"ה בהבדלה ורוממות מהגוף. וה"ה מציאות חשובה כשלעצמו אף בלא זאת שהוא מחיה את הגוף.

ומשום כך: (א) אין בו תנועה של התעסקות בהחייאת הגוף; (ב) הוא אינו "רכיך וחליש" – אלא הוא איבר חשוב בפ"ע.

וזהו הדמיון בין "מלך" ל"לב": כל עניינו של המלך הוא אך ורק לשרת ולדאוג לעם, ולכן (א) זהו כל מגמתו, ובה הוא עוסק כל הזמן ("אשר יוציאם ואשר יביאם"); ומהאית טעמא (ב) יש בו "חלישות" שאת כל ענייניו ה"ה מקבל מהעם.

21. ל' הכתוב ראה טו, יח. וראה ספרי עה"פ.

22. ח"ג רכא, ב. וראה עד"ז בכוזרי מאמר ב' אות לו ואילך.

חילוק זה בין מוח ולב, יש דוגמתו בכוחות הנפש המלוכשים באיברים אלו – השכל במוח וכוחות הרגש (מידות) בלב:

ענין השכל – להבין ולהשכיל – יכול להיות באמיתותו רק כאשר האדם המשכיל עומד בהבדלה מהמושכל. אם הוא מערב את עצמו בענין ה"ז כשיוחד, ויגרום להטות את השכל שלא יוכל להשכיל כראוי.

משא"כ ענין המידות והרגש, הוא הרגש והקשר של האדם אל הדבר, וזה נעשה ע"י שהאדם מתפעל ומתקרב אל הדבר, ורק זאת יוצר אצלו רגש של אהבה או להיפך.

ומכאן חילוק עיקרי בין השכל והמידות בשתי התכונות הנזכרות: (א) מדות עניינם בהתפעלות ותנועה, משא"כ שכל דורש התכונות, התיישבות ומנוחה; (ב) מדות אינם דבר תמידי ובר-קיימא, וה"ה עלולים להשתנות דהיום הוא מרגיש באופן א' ומחר באופן אחר. משא"כ שכל אמיתי אין בו שינוי, דכשכל מגיע לידי מסקנא אמיתית, ה"ז מפני שכן הוא האמת, ולא בגלל הקשר של האדם עם הדבר. ובמילא לא שייך בזה שינויים.

ובזאת יובן היטב החילוק בין תואר "מלך" לתואר "נשיא":

מלך שעניינו "אשר יוציאם ואשר יביאם" עוסק וטרוד בצרכי העם, ומקבל מן העם את כל הצטרכויותיו – וע"כ אין עניינו בשכל והוראת דעת, שקו"ט ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא;

דוקא הנשיא שעומד בהבדלה מן העם – עניינו העיקרי להיות "ראש" ומוח של הדור, ולהוציא את דין התורה (חכמתו ית') בנוגע לכל ענייני העם.

ולכן "הנשיא (גם בחי' נשיא שבמלך גופא) הוא הכל" – כיון שגם הלב הוא בבחי' "מקבל" מהמוח, כנ"ל. וכעניינו של המלך בפשטות: לבצע ולהביא לידי פועל את הוראות התורה שיצאו ע"י נשיא הסנהדרין (ו"מצוה על המלך לכבד לומדי התורה, וכשיכנסו לפניו סנהדרין וחכמי ישראל יעמוד לפניו כו"כ²³).

ומכל זאת עולה הפלאתו ורוממותו של משה רבינו – שממנו למדים ש"הנשיא הוא הכל" – שבהם היו ב' אופני ההשפעה גם יחד, מוח ולב.

משה היה מלך²⁴ (כמש"נ²⁵ "ויהי בישורון מלך"), והתעסק בהשפעת כל הצרכים הגשמיים לבני" – לבן של ישראל; ויחד עם זאת הוא היה נשיא וראש הסנהדרין, ויתירה

23. ה' מלכים פ"ב ה"ה.

24. רמב"ם ה' ביהב"ח פ"ו הי"א ועוד.

25. ברכה לג, ה. וכפ"י חז"ל (מדרש תהילים בתחילתו. שמו"ר פמ"ח, ד. ועוד) שהובא ברמב"ן

ע"פ.

לקראת שבת

טו

מזו – על כל ענייני תורה (ולכל הדורות) נאמר "תורת משה עבדי"²⁶, קיבל תורה מסיני ולמד תורה עם כלל ישראל – מוח.

וכן יהיה אצל משיח צדקנו – "גואל ראשון הוא גואל אחרון"²⁷: מלך, ואדרבה – אצלו תהיה המלכות בשלימות; וביחד עם זה יהיה רב, שילמד תורה את כל העם כולו.

26. מלאכי ג, כב.

27. שמו"ר פ"ב, ו. זח"א רנג, א.

אתם עדי

על פי שנים עדים

(י"ו)

בני ישראל נקראו עדים על הקב"ה, וכמ"ש (ישעי' מג, י) "אתם עדי נאום ה'", והיינו שהם מעידים על מציאותו של הקב"ה בעולם.

והנה, מובן הדבר שבענייני קדושה של האדם, כלימוד התורה וקיום המצוות, אין צריך לגלות את מציאותו של השי"ת, שהרי שם ניכרת מציאותו בגלוי, וענין העדות הוא רק על דבר הנעלם שאינו ידוע לכל.

ולכן עיקר ענין העדות הוא בעת שהאדם עוסק בענייני העולם, ד"עולם" מלשון העלם, שמסתיר ומעלים על בעלותו של השי"ת, שאזי נדמה לו לאדם שהוא הבעלים על הנכסים שברשותו.

ושם דוקא עליו לגלות ו"להעיד", ש"אין עוד מלבדו" ית', והוא המציאות האמיתית, וכל הנבראים וענייני העולם "לא נמצאו אלא מאמית המצאו" (רמב"ם ריש הל' יסוד"ת), והוא ית' מהווה ומחיי אותם בכל רגע מאין ליש.

ומפורסם הסיפור מא' מגדולי חסידי רבינו הזקן בעל התניא, שבעת שערך את החשבון על מסחר העצים שברשותו, הנה כשהגיע לכתובת ה"סך הכל" של החשבונות, כתב "אין עוד מלבדו"!

והיינו שלהכרה זו הגיע לא רק בעת התפילה וההתבוננות בגדלות הא-ל, אלא גם בעת ערכו את חשבון עסקיו, שאז נמצא ומונח בענייני העולם, שמצד עצמם מסתירים על מציאותו ית' ומקשים על האדם לזכור על המציאות האמיתית.

וגם אז הי' בדעתו בהנחה גמורה שה"סך הכל" של כל מסחרו הוא ש"אין עוד מלבדו".

(לקו"ש חל"ד ע"י 112)

רצון ה' שבמנהג ישראל

על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור וגו' (י"א)

כתב הרמב"ם (בהקדמת סהמ"צ שרש א') "כל מה שאמרו חכמים לעשותו, וכל מה שהזהירו ממנו, כבר צווה משרע"ה בסני שיצוונו לקיימו, והוא אומרו על פי התורה גו'".

וכן מצינו בכ"מ שנפסק להלכה גודל ההקפדה שצ"ל בקיום מנהגי ישראל (ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט).

והנה, מצד רצונו ית' בעשיית המצוות הרי כולן מרועה אחד ניתנו, ואותו רצון ה' שיש במצווה דאורייתא, ישנו גם בתקנות חכמים ובמנהגי ישראל.

וכיון שכך, נמצא שעל ידי קיום כל מצוה, מבלי הבט אם היא מצוה שנאמרה בפירוש בתורה או גזירה שגזרו חכמים ואפילו מנהג שנהגו בו ישראל, זוכים להתקשר למצוה המצוות באותו התוקף.

ומה שלדינא ישנם הבדלים ביניהם, וכמו שדאורייתא ספיקו לחומרא ובדרבנן אזלינן לקולא, אין זה משום שרצון ה' בקיום מצוות אלו אינו בתוקף כ"כ ח"ו;

אלא שזהו רצון השי"ת, דרצונו הוא שיקיימו המצווה דרבנן ע"פ פרטי' ודיני', ואחד הדינים הוא שבמקרה של ספק אזלינן לקולא, אבל זה גופא הוא פרט מדיני המצוה, ואין זה מחליש ח"ו מתוקפה של המצוה.

ואדרבא — כשמיקל בספיקא דרבנן ה"ה מקיים את רצון ה' שצווהו להקל במקרה זה.

(ע"פ תורת מנחם ח"ה ע"י 140. חט"ז ע"י 331)

חדושי סוגיות

במה ונבואה בזמן הזה

מביא קושיית התפא"י במה שמצינו דיני במה בש"ס אף שאין שייך כלל לעולם, ומקשה על תירוצו. מבאר זה בראיות מהסוגיא ביבמות, דשייך הקרבת במה ע"י הוראת נביא, ומוכיח דאף בזה"ז לא בטל דין נבואה ורק שאינו בא בפועל, ועפ"ז מיישב דדיני במה נשנו כיון דשייך שיהי' בזה"ז ע"י נביא

"נביא מקרבך מאחריך כמוני יקים לך ה' אלקיך אליו תשמעון"

(פרשתנו יח, טו)

א.

קושיית התפא"י אדיני במה שבש"ס ד"מאי דהוה הוה", והקושי בישובו

בהסוגיא דסיום מסכתא זבחים, מצינו שקו"ט באריכות הפלפול בדיני ההקרבה ע"ג במה שלא במקדש, אי שייך בקרבנות הנקרבים עלי' כל דיני קרבנות שבמקדש כו'. והקשה ע"ז התפארת ישראל בפירושו על המשנה, דלכאורה תמוה ביותר מה שעסקו בש"ס בדיני במה, הא נתפרש כבר בסוגיין (ק"ב, ב) דמשבאו לירושלים ונבנה המקדש – "נאסרו הבמות ולא הי' להן עוד היתר", היינו דדין במה אינו שייך כלל בזה"ז, ולא יהי' שייך לעולם (אף לכשיבנה המקדש), וא"כ מה מקום לדון בהלכותי¹. ובסגנון קושיית הש"ס גבי השקו"ט

הדין), אבל במה שנכתב ומצינו שקו"ט בפרט ממנו "שלא הי' ולא עתיד להיות" – ה"ז בכלל תושבע"פ (וי"ל שזהו פי' ד"דרוש וקבל שכר"), ע"ד "למסבר" קראי (שבת סג, א). ועפ"ז יובן ג"כ

1) ואף שבסנה' (עא, א): "בן סורר ומורה לא הי' ולא עתיד להיות כו' עיר הנדחת לא היתה ולא עתידה להיות", ומבאר "ולמה נכתב, דרוש וקבל שכר" – הרי מדייק "ולמה נכתב" (מעיקרא כל

לקראת שבת

באופן לבישת בגדי כהונה – "מאי דהוה הוה" (יומא ה, ב. ועד"ז בכ"מ), ועד שהכריחו שם דמה שדרשו התנאים בהלכות הבגדים הוא רק משום שנוגע להלכה לכשיבנה המקדש².

ותירץ ע"ז התפא"י בדרך פשוטה, דיש לומר שאף בזמן הזה מצינו לדיני במה, והוא ממה דאיתא שם (קטו, ב. קטז, ב) "ועכו"ם בזמן הזה רשאיין לעשות כן (להקריב בבמה) כו', דת"ר דבר אל בני ישראל (אחרי יז, ב), בנ"י מצווין על שחוטי חוץ ואין העכו"ם מצווין על שחוטי חוץ, לפיכך כל אחד ואחד בונה לו במה לעצמו ומקריב עלי' כל מה שירצה כו'", ולאח"ז אמרו דאף שאסור לישראל לסייען בזה או לעשות בשליחותן, מ"מ "לאורינהו שרי". היינו דהתירו להישראל ללמד את הנוכרי דיני ההקרבה בבמה, ועפ"ז מחזור ביותר מה שלימדו בש"ס פרטי הדינים דבמה, שהוא נוגע להלכה בזה"ז ע"מ לידע הדינים מה שהתירו לו ללמד את הנכרי.

אמנם תירוצו זה צע"ג וקשה להולמו, ובהקדם, דלכאורה היא גופא תיקשי מה שאמרו להתיר הישראל ללמד להנכרי דיני הבמה, דהא דין זה מה שלהנכרי לא נאסרה הבמה אף בזה"ז למדוהו בעצמו ממה שנאמר בתחילת הפרשה דשחוטי חוץ "דבר אל בני ישראל", דמינ' דרשו שרק בבנ"י שייך האיסור דבמה בזה"ז (מדין שחוטי חוץ), ועפ"ז תמוה ביותר מה שייך ללמד להנכרי דיני במה, הא גם גבי דיני במה מצינו בכמה כתובים שהתחלת הענין הוא ב"דבר אל בני ישראל" וכיו"ב, וא"כ, אף שם איכא למילף דלא שייכי בנכרים כלל.

ועל כרחק צ"ל, דדיני הבמה שבהם אמרו דהישראל רשאי ללמדם להנכרי, הוא רק בהלכות במה שדרשום מן הפרשיות שבהן לא נתמעטו נכרים בפירוש. וא"כ סר יישובו של התפא"י, דהא הרבה מהדינים שעסקו בהם בהסוגיא דסוף זבחים הם מן הפרשיות שנאמר בראשם "דבר אל בני" או כיו"ב, וכדינים אלו אי אפשר שע"ז אמרו ההיתר ד"לאורינהו". והדרא הקושיא לדוכתה – מאי טעמא דרשו באותם הלכות שאין נוהגים כלל עד לעולם.

אפשר שיקום ב"ד גדול יותר ויפס"ד כמותו).
החילוק ל"דרוש וקבל שכר" מובן – דה"ז שקו"ט בדעה ש(עתה) נפס"ד שהיא היפך הדעה (גדולה) שמביאה לידי מעשה.
(2) להעיר מהא דאפקוהו לר' ירמי' מבי מדרשא (ב"ב כג, ב).

אמרם "דרוש" ולא "למוד" (ששייך גם בתושב"כ).
ואכ"מ. וראה תניא פ"ה. קו"א ד"ה ולהבין פרטי ההלכות ולא שכיחי כלל (קנט, ב).
להעיר מהכלל (שד"ח קונטרס הכללים מערכת ה' כלל קיז ושי"נ) דכשמצינו בש"ס שקו"ט אליב' דחד מ"ד, ה"ז הוכחה דאין הלכה כבר פלוגתי' (אף דבמתא דילי' – בטח נהגו כמותו, ובמשך הזמן

ב.

קושי' על דברי הנמ' גבי קרבן בנמח ע"פ נביא, ודברי הירושלמי בזה

והנראה לבאר בזה באו"א, בהקדם דיני נביא שנאמרו בפרשתנו.

הנה, איתא ביבמות (ז, ב), דמן הכתוב שנאמר בפרשתנו, "נביא מקרבך מאחיך כמוני יקים לך ה' אלקיך, אליו תשמעון" (יה, טו), דרשו: "אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצות שבתורה, כגון אליהו בהר הכרמל, הכל לפי שעה, שמע לו". היינו דבהוראת שעה ע"י נביא, הותר לבטל ממצוות התורה, והדוגמא לזה הוא מהמעשה דאליהו שציוה בהוראת שעה להקריב בהר הכרמל.

ועפ"ז יש להקשות, על מה שדרשו בספרי על הכתוב שנאמר גבי שחוטי חוץ, "השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה" (ראה יב, ג), דדוקא "בכל מקום אשר תראה" אסור, "אבל אתה מעלה בכל מקום שיאמר לך הנביא כדרך שהעלה אליהו בהר הכרמל". ותמוה ביותר, מפני מה הוצרך בספרי לדרוש היתר זה מן הכתוב דשחוטי חוץ, אחר שכבר יש להתירו מדין הוראת שעה שבכל התורה כולה, דע"י נביא מבטלין מצוה.

אמנם, בירושלמי (מגילה פ"א ה"א³) איתא כעין מה שאמרו בספרי: "אין הבמה ניתרת אלא בנביא, מאי טעמא, השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה כי אם במקום גוי, ואליהו מקריב בשעת איסור הבמות, א"ר שמלאי דבורא (דבירא)⁴ א"ל "ובדברך עשיתי" (מלכים א יח, לו) — בדבורך עשיתי". וביאר ע"ז בצפנת פענח (הל' מתנות עניים פ"ב ה"ח⁵), דהירושלמי ס"ל שבקרבן זה שהקריבו ע"פ הוראת נביא "אין עליו שם שחוטי חוץ כלל"⁶.

ועפ"ז מסיק שם, שהוא פלוגתא בין הבבלי והירושלמי בגדר קרבן שהקריב אליהו בהר הכרמל, וכן בכל קרבן במה ע"י נביא, דלהירושלמי במקום זה לא נאמר מלכתחילה האיסור דקרבן ע"ג במה, ולא שייך כלל דין שחוטי חוץ, משא"כ הבבלי לא דריש הלימוד הנ"ל מן הכתוב דשחוטי חוץ, ורק שאעפ"כ ס"ל דמדין הוראת שעה ע"י נביא שבכל התורה, התירו האיסור דבמה.

(4) "כך שמר" (קה"ע שם), ולפי"ז "אמר לי" הכוונה: אמר אליהו להקב"ה; אבל לפי הפי': "מפי הדיבור נאמר לו לעשות" (פני משה שם), ולפי"ז "אמר לי" הכוונה: הקב"ה לאליהו ונלפי' זה מוכרחת הגי' "דבורא" (בוא"ו).

(5) ע' 124 (הובא בצפנ"ע עה"ת עה"פ). וראה שם בהשמטות ע' 7. הל' יסוה"ת פ"ט ה"א (ג, ב). מהדו"ת דף פ' ע"ב.

(6) ומפרש הנפק"מ: "דיכול להקריב אח"כ בביהמ"ק כמבואר זכחים דף קכ".

(3) וכן הוא בויק"ר פכ"ב, ט. וראה ירושלמי תענית פ"ב ה"ח. בצפנ"ע דלקמן בפנים נראה שמפרש בפשטות שכן דעת הירושלמי. אבל בדוחק יש לפרש שאין כוונת הירושלמי לדרוש כן הכתוב, כ"א כעין שקלא וטריא: מכיון שכתוב "השמר לך פן תעלה וגו'", א"כ איך "אליהו מקריב בשעת איסור הבמות". ומתוך: "ובדברך עשיתי בדיבורך עשיתי" שהי' ע"פ הדבור (ראה פ"י מהרז"ו בויק"ר שם). אבל מהלשון "מאי טעמא", משמע שכתוב זה הוא טעם עמ"ש לפנ"ז "אין הבמה ניתרת אלא בנביא".

לקראת שבת

ג.

הוכחות דהבבלי ג"כ אויל כהירושלמי בגדר קרבן במה ע"י נביא

ובביאור גדר הדברים מבאר, דאיפליגו הבבלי והירושלמי באם ההיתר דאליהו הי' דין בדיני במה או דין בדיני נבואה, ולשיטת הירושלמי – ע"י הוראת הנביא נתברר, דהקרבנה זו מותרת כבר מן הדין שנאמר גבי במה, והוי ממש כהיתר הבמות שהי' קודם שנבנה המקדש (זבחים ק"ב, ב), דבמקום זה לא שייך כלל האיסור דשחוט חוץ ומותר האיסור לגמרי⁷. ולכן לא למד זה הירושלמי מן הכתוב שנאמר גבי נבואה ("אליו תשמעון"), דמהתם לא שייך למילף שבהוראת הנביא נפקע האיסור לגמרי, כ"א רק שישנו להאיסור ובכח הנביא להתיר שיעברו על האיסור. משא"כ לשיטת הבבלי, הוא דין בדיני נבואה, דאף שמדיני במה צ"ל אסור אף באופן זה ולא נפקע כאן האיסור כלל, מ"מ, ע"י הוראת הנביא נדחה האיסור, דכן הוא דין נביא שמבטלין מצוה ע"פ דבריו בהוראת שעה, ובל' הגמ' "אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצות כו"⁸.

אמנם, ע"פ מה שהובא לעיל דגם בספרי דרשו כבירושלמי מן הפסוק דשחוט חוץ, מוכרח דלא כהצפ"ע נ"נ. דהא בספרי (ע"פ שפרשתנו) הובאה גם הדרשה שבבבלי, ואעפ"כ הובא בספרי גם הלימוד שבירושלמי, כנ"ל, וא"כ מוכרח דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, ואף להבבלי שכבר דרש מן הכתוב דפרשתנו גבי הוראת שעה ע"י נביא, מ"מ, איכא גם להדרשה שבירושלמי.

ועל כן נראה יותר, דאף הש"ס דילן ס"ל, דאחר שהורה הנביא לעבור על האיסור, שוב נתברר למפרע דהאיסור אינו כאן מלכתחילה, ומותר קרבן זה מדיני במה, ולא נאמר איסור שחוט חוץ במקום שהוא ע"פ הוראת נביא. ולישנא דגמ' שם, "עבור על אחת מכל מצות כו' כגון אליהו כו'", אפשר שאין הכוונה בזה דגם באיסור במה לאחר שכבר הורה הנביא יהי' זה עדיין עבירה על האיסור (ורק שנדחה האיסור מדין הוראת שעה), כי אם רק שהנביא בצוותו אומר לישראל בל' זה, שיעברו על האיסור, דקודם שמורה הנביא הלוא

ס"ל כהבבלי. וכן רש"י בברכות (סג, א ר"ה מסיפ' וכו"ה בפרש"י תהלים קיט, כקו) דמפרש שע"ז קאי מ"ש "עת לעשות לה' הפרו תורתך". וי"ל דאפילו לפי סברת הרגזובי אינו דומה ממש שיטת רש"י לשיטת הרמב"ם, דלרש"י הוא באופן של דחוי ("הפרו תורתך"), ולהרמב"ם הי' הותרה ("לא נאמר אלא המקריב בחוץ לעולם חייב כרת כמו צציוה משה, אבל אני אקריב היום בחוץ בדבר ה' כדי להכחיש נביאי הבעל"). וראה הערה הבאה.

7 דוגמא לדבר: החילוק בין היתר חילול שבת בפיקוח נפש, "אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כו" (שבת קנא, ב. ושי"ג), שלפי שעה התירה התורה לחלל השבת, להקרבת שני כבשים ביום השבת, שאין זה דחי' או היתר דחילול שבת, אלא שהדין ד"מחללי" לא נאמר מלכתחילה בנוגע להקרבת שני כבשים (וראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 237 ואילך. ושי"ג).

8 ומבאר שגם הרמב"ם (הל' יסוה"ת פ"ט ה"ג)

לקראת שבת

כא

האיסור בעינו עומד וא"כ אי אפשר לו לומר בלשון אחר, אמנם אחר שכבר הורה שוב לא יצטרכו לעבור על האיסור, דהאיסור כבר בטל⁹.

[וכבר כתבו התוס' (יומא פז, ב ד"ה והאמר. והובא בכללי ב' התלמודים שבס' יד מלאכי, ס"י) דהיכא שאפשר להשוות דעת הבבלי והירושלמי (והספרי וכו') אמרינן כן אפילו ביישוב דחוק. ומה גם שסברא נוספת לומר שכן הוא גם שיטת הבבלי, כיון שבזה יתיישב קושיית התפארת ישראל דלעיל, כמשי"ת להלן].

ד.

דין נביא אי שייך אף בזה"ז

והנה, בדין נביא אמרו (יומא ט, ב. סוטה מח, ב. תוספתא שם פ"ג, ד. סנהדרין יא, א), ד"משמתו נביאים האחרונים חגי זכרי' ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל". ולכאורה משמע, דלא שייך כלל דין נביא בזמן הזה.

אמנם, לכאורה יש לתמוה בזה, דהרמב"ם בחיבורו (הל' יסודי התורה) פירש כל דיני השראת הנבואה, ופרש גם הסייגות שיש בזה, דכאשר לא נתקיימו התנאים להיות השראת הנבואה לא חלו דיני נביא (שם פ"ז ה"ה), ולא אשתמיט בשום מקום שיזכיר דלא שייך כלל השראת הנבואה משמתו נביאים אחרונים¹⁰. ואף החינוך (מצוה תקטז) כתב גבי החיוב לשמוע בקול הנביא, ד"נוהגת מצוה זו בזכרים ונקבות כל הזמן שימצא נביא בינינו", ולא טרח כלל לפרש דבזמן הזה אין שייך כלל מצוה זו¹¹.

ויתירה מזו מצינו, דהרמב"ם כתב ב"אגרת תימן" אודות אחד שהי' קרוב לזמנו שניבא בכוכ"כ דברים ונתקיימו כולן, ובזה "הוכיח לעיני כל שהוא נביא באין ספק"¹². וכן כתב שם, גבי נבואת בלעם, "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל" (בלק כג, כג), דרמז יש בדבר שמן העת ההיא יש לחשב כמנין הימים שעברו אז מששת ימי בראשית, ובעבור זמן זה "תחזור הנבואה לישראל" [ועיי"ש לאח"ז שהאריך בפרטי החשבון, דהנבואה

אנשי כנסת הגדולה. אבל לא שאחריו אא"ל נביא. וראה לשונו בהקדמתו לפיה"מ: "כמו שאמר הנביא מסיים הנביאים כו".

(11) ולהעיר מלי' הרמב"ם בהל' יסוה"ת (פ"ט ה"ב-ג): "וכן אם צונו כו' וכן אם יאמר לנו הנביא כו'" (ולא "וכן אם צוה כו' וכן אם יאמר הנביא"). וראה גם בהקדמתו לפיה"מ: "אילו איש נביא שנתבררה אצלנו נבואתו כו' יאמר לנו ביום שבת שנקום כו' הי' חובה עלינו אנחנו וכו'".

(12) בכמה הוצאות נשמט.

(9) וכן היא שיטת הרמב"ם. ואדרבה, יש להעמיס בלשונו שמרמז גם לזה (שכן ניתן מתחילה) – "לא נאמר אלא המקריב בחוץ לעולם כו' אבל אני אקריב היום בחוץ כו'", הרי שמתחילה לא נאסר זה. אבל ראה הערה הקודמת שיי"ל שכונתו שאף שעובר על ד"ת מ"מ ה"ז הותרה.

(10) ומ"ש בהלכות יסוה"ת פ"ט ה"ב "כמו שאמר האחרון שבהם", וכוונתו למלאכי – הכוונה בזה שהוא האחרון דתקופת הנביאים [וכהל' בגמרא: נביאים האחרונים], כי אחריו כבר התחילה תקופת

היתה בשנת הארבעים ליצי"מ שהיא שנת ב'תפ"ח, ולפ"ז חזרת הנבואה תהא בשנת ד'תתקע"ו¹³]. ועוד זאת מפורש בכמה מקומות¹⁴, שגם לאחר מות נביאים אחרונים¹⁵ היתה השראת רוח הקודש¹⁶.

ועל כן נראה, דבזה שאמרו ש"נסתלקה רוח הקודש" אין הכוונה שבטלה לגמרי, דהא גדולה מזו מצינו גבי כמה דברים שאמרו בסוטה (שם), ד"משחרב מקדש ראשון בטלה כו", ואעפ"כ כתבו התוס' (שבת כ, ב ד"ה אגן. וכו' בר"ש כלאים פ"ט מ"ב) דלא לגמרי בטל אלא שלא הי' נמצא כ"כ, וזהו אף שהתם נאמר בלשון "בטלה", וכ"ש הכא דדייקו לומר רק "נסתלקה" ולא "בטלה".

אלא הכוונה בזה, דכיון שאין הנבואה שורה אלא במי שנתעלה ביותר בחכמה ובקדושה וכו', כמו שהאריך הרמב"ם (הל' יסוה"ת פ"ז. שמונה פרקים פ"ז. מו"נ ח"ב פל"ב. הקדמתו לפה"מ), לכן בזמן הזה, עליו אמרו "אכשור דרי" (בתמי') ו"אם הראשונים כמלאכים אנו כו" (שבת קיב, ב) לא מצינו כמעט בני אדם שיהיו ראויים לנבואה. אבל לא שפסקו בזה לדינא דא"א לדין נבואה בזמן הזה. וזהו הפירוש ד"נסתלקה", שנתעלה ונתרחק מיכולת בנ"א לבוא להשראת הנבואה, אבל לא אמרו "פסקה" או "בטלה".

וא"כ, עדיין איכא לדין נבואה בזה"ז. וכן משמע ממה שדייק הרמב"ם בלשונו, דלאחר שמנה התנאים הנצרכים לנבואה, כ' דבמי שנתקיימו "מיד רוח"ק שורה עליו"¹⁷, היינו שההשראה תלוי' רק בתנאים אלו, ולא שיש בזה עוד תנאי אם הוא זמן הבית או כיו"ב.

15) ואף שאין זה* באותה הדרגה של השראת רוח"ק שהיתה אצל הנביאים [וראה אגה"ק (סכ"ב): "ההיתה כזאת כו' אף לגדולי חכמי ישראל הראשונים כתנאים ואמוראים וכו' כ"א לנביאים ממש אשר היו לפנים בישראל כשמואל הרואה וכו'"], מ"מ בכללות ה"ז דרגא בנבואה (וכמ"ש שם: "אשר כל רז לא אניס להו ונהירין להון שבילי דרקיע". וגם בהשליה כותב: "נביאים ממש"). וראה בפנים מאגרת תימן.

16) להעיר מר' עזרא הנביא מבעלי התוס' (גיטין פ"ח, א) ד"ה ודילמא ועוד).

17) ידועה השקו"ט מהסתירה ממו"נ (ח"ב פ"ב ד"ה והדעת השלישי) שכתב "אפשר שלא יתבא וזה ברצון אלקי" (וראה לח"מ הל' יסוה"ת רפ"ז).

13) כן הוא בשלשלת הקבלה (אף שאינו מתאים לחשבוננו שם) ובקובץ תשובות הרמב"ם (ליפסא, תרי"ט), אבל בסדר הדורות מגי' – בשה"ק – שצ"ל תתקע"ב. וכן הוא גם בפ"י של ר' יהודה אלברצלוני על ספר יצירה וקה"ע כירושלמי (שבת ספ"ו) – תתקע"ב. וי"א אשר בכ"י אגרת זו נמצא תתק"ע. וצע"ג הגהת הסה"ד, וכן, בכלל, הספק בגירסא הנכונה באגרת הרמב"ם, שהרי מוכחי קראי דנבואת כלעם היתה בשנת הארבעים – (ולא ל"ח) – ליציאת מצרים, ז. א. בשנת ב' אלפים תפ"ח, ועל פי זה "כעת" – הוא ד' אלפים תתקע"ו.

14) ראה שערי קדושה (לרח"ו) שער ג פרק ז. פרקי גילויים להר"ר מרגלית בפתיחתו לשו"ת מן השמים. ושם נסמן.

(* ע"ד הקבלה ראה ש' רוח"ק (להאריז"ל) בתחלתו. ש' היחודים בתחלתו.

ה.

היישוב לקושיית התפא"ר דלעיל, שדיני במה שייכים בזה"ז ע"י נביא

וע"פ כהנ"ל מחזור ביותר מה שמצינו לשקו"ט דסוף זבחים בדיני במה, דכיון שאיכא לדין נבואה בזמן הזה, גם עתה שייך שתהי' הקרבה בבמה ע"פ ציווי נביא, שאז נדחה איסור שחוטי חוץ כנ"ל, ולזה צריך לידע דיני הבמה.

וכל זה הוא רק ע"פ מה שהוכח לעיל דדין קרבן במה ע"י הוראת נביא, הוא דין מדיני במה (כדרשת הירושלמי), דכשהורה הנביא להקריב ליכא לאיסור שחוטי חוץ מעיקר הדין, ולא שהוא מדיני נבואה דבהוראת שעה שלו מותר לעבור על האיסור.

דהנה, באם היינו אומרים שהוא דין בדיני נבואה, עדיין אינו מיושב הצורך בהשקו"ט דסוף זבחים בדיני במה, דהא כיון שכאשר יבוא הנביא תהי' ההקרבה באופן שיעברו על איסור במה, על כרחך צ"ל שתהי' בזה הוראת שעה גם בשאר הפרטים והדינים, דבהוראת שעה שהיא נגד דין התורה אי"צ לידע כלל דיני האיסור, והדבר תלוי אך בציווי הנביא לאותה שעה.

משא"כ לפי דרכינו, שההיתר להקריב ע"פ הוראת נביא הוא דין בדיני במה, דהנביא רק יכול להורות על עצם ההקרבה ובזה כבר סר האיסור דשחוטי חוץ, ושוב מותר לגמרי לקיים על במה זו מצות קרבן, א"כ מובן דבשאר הפרטים יהי' זה ע"פ דיני במה שבתורה, ומטעם זה הוצרך הבבלי להאריכות בדיני במה, דשייכי אף לאחר שנאסרו הבמות.

ובעומק יותר יש לומר עוד, דבאם היינו אומרים שהוא דין בדיני נבואה לבד, הי' תמוה דכיון שלפועל הוא מציאות רחוקה ביותר שיהי' נביא בזה"ז אחר שנסתלקה רוח"ק, א"כ, עדיין תמוה שיאריכו לבאר פרטי הדינים רק מחמת שישנו חשש בעלמא גרידא שתבוא מציאות כזו ויזדקקו לידע הדינים ע"מ לשמוע ל"הוראת שעה" שלו, דכיון שקיום הוראתו הוא רק מדין נבואה, הרי שפירוט כל הדינים שבגמרא הוא בכלל פרטי הדינים דנבואה, וזה לא ייתכן לפרט דיני מצוה שרחוקה ביותר שתבוא לפועל.

משא"כ באם קיום הוראת שעה זו הוי דין בדיני במה, הרי מה שנתפרשו הדינים הוא פרטים בדין במה, ובה בעצמה הלא אין עיכוב שתתקיים, והעיכוב שישנו בבמה הוא רק מפני מצות הנבואה, במה שנסתלקה רוח"ק. וא"כ מצד מצות במה שייכים דיני' אף בזמן הזה, שיקריבו מע"ג במה שאינה "בכל מקום אשר תראה" ואין בה איסור שחוטי חוץ, ורק שישנו עיכוב מצדה של מצות הנבואה שנסתלקה רוח"ק, שבזה נגרם שהדבר יהי' למציאות רחוקה, וה"ז כמו "ארי' הוא דרביע עלי'" (ע"ד עירובין עח, ב) מצד הנבואה שלא יבוא בפועל. ולכן מצינו שקו"ט בדיני במה, שמצד מצות במה (אילולא החסרון שנגרם מצד הנבואה במה שנסתלקה) הי' צ"ל מציאות השייך בזה"ז.

תורת חיים

מכתבי קודש מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבנ"מ זי"ע

עבדו את ה' בשמחה

הרמב"ם חייו החיצוניים היו מלאים צרות והשקפתו על החיים היתה טובה ביותר...הנה בכלל מנו רז"ל בין כל ה"בעל כרחך" גם את ה"בעל כרחך אתה חי", ז. א. אשר החיים אינם שורה של תענוגים ועכ"פ ענינים של מנוחה או עכ"פ יסורים קלים ביותר. אלא שמזמן לזמן הנה צריך לחזור לעצמו בחוזק ובהתמדה אשר בע"כ אתה חי וכל מאן דעביד רחמנא לטב עביד...

אבל רואים אנו במוחש, אשר במידה ידועה ורבה תלוי הרושם ממאורעות חיי האדם בהאדם עצמו באיזה חריפות הוא מקבלם ועונה (רעאגירט) עליהם.

ומי לנו גדול כרמב"ם אשר חייו החיצוניים היו מלאים צרות והרפתקאות יסורים ואסונות ר"ל יוצאים מן גדר הרגיל, ובכ"ז השקפתו על החיים, כפי שמבואר בספריו מו"נ, היתה טובה ביותר, אפטימיסטיש בלע"ז. ולאידך גיסא ראינו כמה וכמה אנשים שבחייהם החיצוניים לכאורה מוצלחים הם, ובכ"ז רק לעתים רחוקות ביותר נראה בהם איזה שביעת רצון.

תורת החסידות עוזרת לעבוד את ה' בשמחה

כחילוק הזה נמצא בהמדות טבעיות שבבני אדם. עוזרת לכאו"א בזה תורת החסידות, אשר עוד מהבעש"ט הכריזו את הענין עבדו את ה' בשמחה, אשר אפילו בשעת התשובה,

לקראת שבת

כה

על עבירות שאין ספק שחטא ועבר עליהם, הנה בכל זה אין צריך להיות בזה סתירה לחדווה תקיעה בלבא מסיטרא דא, וכמבואר בארוכה בתניא.

ובפרט בענינים שאינם תלויים בבחירתו, הרי בודאי נותנת תורת החסידות היכולת למצוא בהם, גם בשכל האנושי, איזה צד של שמחה ועל כל פנים של תיקון על ענינים שבעבר. ובמילא ה' זה צריך למעט במדה גדולה את ההתרגשות והמרירות ואצ"ל העצבות הבאים על ידי המאורעות. ועין תניא פכ"ו.

וכבר הובטחנו בספרי רז"ל ובאגה"ק סכ"ב, "ואז גם הוי' יתן הטוב ויאר פניו אליו בבחינת אהבה מגולה אשר היתה תחלה מלובשת ומסותרת בתוכחה מגולה ויתמתקן הגבורות בשרשן ויתבטלו הדינים נס"ר..."

מובן אשר כל האמור לעיל אינו ח"ו דרך אמירת מוסר, ועוד יותר דאס איז שווער צו זאגן יענעם, וויסנדיק דורך וואס יענער איז דורכגעגאנגען – קשה הוא הדבר לומר זאת לזולת, בידיעה מה עבר עליו, ולא באתי בזה אלא להורות לו באיזה מעניני תורתנו אשר יוכלו להקל עליו את עול המשא ולהרגיע את רוחו, עכ"פ במקצת, עד אשר יקויים בו הבטחה האמורה באגה"ק הנ"ל אשר ה' הטוב יתן הטוב ויאר פניו אליו בכל המצטרך לו.

בטח יודיעני כשיהיו אצלו איזה שינויים בכל ענינים הנ"ל, ובפרט כשיהי' לו בשורה טובה באחד או באחרים מהענינים הנ"ל.

(אג"ק ח"ד אגרת תתקפח)

שביעת רצון מהאופן שהשי"ת מנהיג את העולם

...ומ"ש אשר מעבודתו אין לו נחת וכו' ועבודה קשה היא וכו'.

הנה – היפך השכל – ישנם כמה אנשים שהונח אצלם שאין צריך להראות פנים שוחקות ושביעת רצון מהאופן שהשי"ת מנהיג את העולם בכלל ועניניהם בפרט, כיון שהרי אפשר שיתפרש הדבר שהם מסתפקים במה שיש להם, וככל שהוא טוב הרי אפשר שיהי' טוב עוד יותר, ולכן צריך לעמוד בטענות תמידיות מהקושי ובמרירות על כל צעד וענין.

והנה מובן שזהו היפך הוראת תורתנו הק' ומכש"כ וק"ו ממרז"ל על הפסוק כל הנשמה תהלל יי"ה, שעל כל נשימה ונשימה צריך להלל, עאכו"כ כשבאה הצלחה בהעבודה של... ונוסף על כל זה הרי פסקו בזהר הק' שכשמראים פנים עצובות מעוררים ח"ו עד"ז גם מלמעלה ובההשפעה שמלמעלה, משא"כ כשהאדם עומד בשמחה ובשביעת רצון איך שיהי' מצבו, הרי זה עצמו מטיב המצב ובא פון גוט צו נאך בעסער – [מטוב – לטוב יותר] (יעוין בזח"ב קפ"ד ע"ב).

(אג"ק ח"א אגרת ג'תשנ)

ע"י העדר השמחה לא יעשה דבר ולא יתוקן דבר

...חוסר השלימות בהעניין דשמחה וטוב לבב שצ"ל כל משך חיי האדם, וכמדובר זה כמה פעמים שהציווי בכל דרכיך דעהו הוא על כל כ"ד שעות היום ובמילא חלים על כל הכ"ד שעות היום דברי הרמב"ם סוף הל' לולב, שהענינים צריכים להעשות מתוך שמחה, וק"ל...

ואף שלפעמים מצדיקים עצמם על חסרון שלימות השמחה בכו"כ טעמים ומהם גם כאלו שיש להם אחיזה לא רק בשכל סתם אלא גם בשכל דקדושה, הנה סו"ס ע"י העדר השמחה לא יעשה דבר ולא יתוקן דבר, משא"כ בהנהגה ההפכית.

וכידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר חיל היוצא למלחמה, תחלת יציאתו הוא בשיר (מארש) של נצחון, וזה עצמו מקרב הנצחון ומגדילו, והרי כל אחד מאתנו, לא בודד הוא (ניט עלענד) ועזרתו של הקב"ה אתו, והבא לטהר מסייעין אותו, לשון רבים הרבה מסייעים.

(אג"ק חי"ז אגרת ו'רלח)

דרכי החסידות

שיחות ואגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ
מליובאוויטש נ"ע בענייני עבודת השי"ת

שבעת ימי המשתה של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע

השמחה ששוררה אז אצלנו, החסידים, אין לתאר. מיד לאחר החסידות יצא הרבי בריקוד. כעבור זמן קצר עלה במדריגות הגן לעבר האכסדרא הסמוכה לחדרו, ישב ליד החלון והסתכל עלינו, החסידים, בריקודנו בגן. רקדו עשרות מעגלים. הרבי התבטא אז: הסתכלו, בניי, איך שמחים חסידים בשמחה של מצוה, כך ירקדו יהודים ברחובות בביאת המשיח.

ג' ימים לפני השבת הם הכנה לשבת

כך מספר הרב החסיד ר' דוב זאב נ"ע:

בשבעת ימי המשתה של חתונת כ"ק אאמו"ר הרה"ק – אלול תרל"ה – אמר כ"ק אאזמו"ר הרה"ק [אדמו"ר מהר"ש]:

ג' ימים לפני השבת הם הכנה לשבת, על שבת כתוב בזהר דמיני' מתברכין כולהו יומין, כולהו יומין הם כל ששת ימי השבוע שעליהם נתן הקב"ה ברכה כללית "וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה", וברכת השבת היא מלפניה ומאחריה, ההכנה לשבת היא מיום רביעי בשבוע וההכרזה על כך היא ה"לכו נרננה" הקטן, שהם ג' הפסוקים (הנאמרים בסיום "שיר של יום" ביום רביעי בשבוע).

לקראת שבת

(הרבי היה במצב רוח מרומם, הסעודה היתה בגן, הקהל היה רב והרבי היה שמח מאוד. יופיו היה הרי תמיד בלתי רגיל, ואילו אז קרן כולו בפועל, השכינה היתה שרויה על פני קדשו, ואמר אז בפנים צהובות, בזה הלשון:)

את משמעותם של שלושה פסוקים אלה באמת לאמיתו יש לשמוע, ואכן שומעים, באופן כללי בתורת החסידות, ואילו באופן פרטי, הנוגע לכל אחד לפי נשמתו וענינו בעבודת ה', ב"יחידות".

כשיושבים בליל ששי ולומדים חסידות – מרגישים ביום ששי "ומלך גדול כו"

ברם, עתה הרי זמן שמחה לעילא – אצל הסבים והרביים שלהם, ולעילא – בקוב"ה ושכינתי, ושמחה למטה, הריני מבאר ג' פסוקים אלה כפי שהם על פי מדה ממוצעת, מדת כל אדם:

ביום הרביעי, כאשר יהודי מתחיל לחשוב מהיכן לקחת לצרכי השבת, הן בפשטות (בגשמיות) והן ביחס לאופן עריכת השבת, שהרי כל יהודי הוא שונה בשבת (ברוחניות) מימי החול, נופלת על האדם מרה שחורה, והעצה לכך היא – "לכו נרננה" – בטחון בה'.

כשמגיע היום החמישי, השבת מתקרבת יותר ועדיין אין בידו כלום, אז לא יכול להיות "נרננה", וממילא מבינים שצריכים לעשות משהו, הרי כשיושבים בליל ששי ולומדים חסידות – מרגישים ביום ששי כי כו' ומלך גדול כו', מרגישים את האל גדול ואת המלך גדול, ובכך עושה יהודי שבת.

שבת הגדול – יום הולדת הבעל-שם-טוב

השבת הנוכחית היא שבת הגדול, זה היום שבו נולד הבעש"ט. אבי אמר לי שחסידיו הורודוק היו מספרים בשם הרה"ק הר' מנחם מענדל זצוקללה"ה סיפורים רבים ששמע ממנו, שהיה מספר מה שקיבל אודות הבעש"ט, לפני שנתגלה, אופן ההתגלות שלו, קיבוץ התלמידים, וכל מה שעבר עליו.

כשסיים הרבי – מספר הרד"ז – ציווה להכריז, שכל אלה שיודעים לשיר – ישירו את הניגון שהורה, לשיר אותו במתינות, בהרמוניה, ולחזור עליו שלוש פעמים, וכדי שכולם ישירו בהרמוניה ציווה שאלי' אבעלער (וויראבייציק) וצדוק האמליצר (ניחאמקין), יעמדו במקום גבוה וינצחו על הנגינה.

לאחר שסיימו לנגן אמר את הדרוש "כי על כל כבוד חופה" והסביר כי "כבוד" ו"חופה" שניהם "מקיפים" מקיף הקרוב ומקיף הרחוק, ובאמצע הדיבור אמר בקול נעימה: מקיף הקרוב – הסבים, מקיף הרחוק – המגיד והבעל שם.

הסבא במסירות נפשו, הכניס את המקיף בפנימיות ועשה כלים לפנימיות

השמחה – מספר הרה"ח הרד"ז – ששררה אז אצלנו, החסידים, אין לתאר. מיד לאחר החסידות יצא הרבי בריקוד. כעבור זמן קצר עלה במדריגות הגן לעבר האכסדרא הסמוכה לחדרו, ישב ליד החלון והסתכל עלינו, החסידים, בריקודנו בגן. רקדו עשרות מעגלים. רז"א ורמ"ל [בנו וחתנו] עמדו ליד הרבי, והם סיפרו שהרבי התבטא אז: הסתכלו, בניי, איך שמחים חסידים בשמחה של מצוה, כך ירקדו יהודים ברחובות בביאת המשיח.

ביום הש"ק ח"י אלול היה מעונן והקידוש היה ב"אולם הגדול". בשעת הקידוש אמר כ"ק אדמו"ר: הבעש"ט נולד בח"י אלול, הבעש"ט פעל בחסידות חיות בעבודה של אני לדודי ודודי לי.

לאחר מכן אמר הרבי מאמר חסידות: אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול וס"ת ד' יודין שעולה מ"ם כנגד מ' יום שהיה משה בהר לקבל את התורה.

אחרי מאמר החסידות – ניגנו, ולאחר מכן אמר כ"ק אדמו"ר שהריקוד במחול – בעיגול הנהוג אצל החסידים – נתחדש בימי הבעש"ט. מחול הוא "מקיף", הגילוי הראשון מן ההכרח שיהיה מקיף, הוא אינו נקלט בכלים בכלל ובפנימיות בפרט. הסבא, רבנו הגדול, במסירות נפשו על חסידות ועל חסידים, הכניס את המקיף בפנימיות ועשה כלים לפנימיות. כעת כשחסידים רוקדים במחול הרי זה אורות בכלים ואור מקיף שורה עליהם, והמקיף פועל בפנימי.

הרבי חזר לביתו, והקהל יצא ל"חצר" ורקדו בעשרות מעגלים.

(לקוטי דיבורים בלה"ק ח"א ע' 74 ואילך)

לזכות

הת' **מנחם מענדל** שי'

לרגל הכנסו בעול המצוות בשעטו"מ

יה"ר שיגדל להיות חסיד, ירא שמים ולמדן

לנח"ר הוריו וכל משפחתו שיחיו

*

נדפס ע"י הוריו

הרה"ת **שניאור זלמן** וזוגתו מרת **איידא** שיחיו

שטיפל

לזכות

החתן הת' **חיים יצחק** הכהן שי' **שאנאוויטש**

והכלה **מינא** תחי' **פינסון**

לרגל בואם בקשרי השדוכין בשעטו"מ

יה"ר שיזכו לבנות בית נאמן בישראל

על יסודי התורה והמצוה

*

נדפס ע"י הורי החתן

הרה"ת **מאיר** וזוגתו מרת **ליבא גיטל** שיחיו

שאנאוויטש

לזכות

הילדה **מאטיל** תחי'

בת הרה"ת **אלקנה פנחס** וזוגתו מרת **נחמה** שיחיו

שמוטקין

לרגל הולדתה בשעטו"מ ביום ט"ז תמוז תש"ע

יה"ר שיזכו הורי' לגדלה לתורה, לחופה ולמעשים טובים

מתוך בריאות, נחת והרחבה

*

נדפס ע"י זקני'

הרה"ת **משה** וזוגתו מרת **שיינדל אסתר** שיחיו

זאקליקובסקי

לזכות

הילדה **רבקה** תחי'

לרגל הולדתה בשעטו"מ ביום י"ט תמוז תש"ע

*

נדפס ע"י הורי'

הרה"ת **מנחם מענדל** וזוגתו מרת **פרומא איטא** שיחיו

שפירא

יה"ר שיזכו לגדלה לתורה, לחופה ולמעשים טובים

מתוך בריאות, נחת והרחבה

לזכות

הת' **מנחם מענדל** הלוי שי'
בן הרה"ת **ברוך מנשה** הלוי שי'
שלאנגער

לרגל הבר-מצוה בשעטו"מ
ביום ט"ז מנחם אב תש"ע

יה"ר שיגדל להיות חסיד, ירא-שמים ולמדן
לנח"ר הוריו וכל משפחתו שיחיו